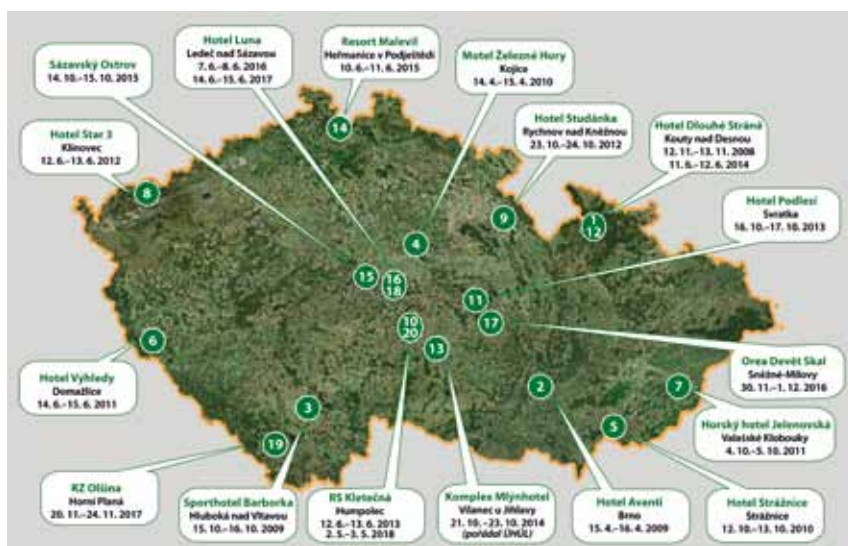

HISTORIE SEMINÁŘŮ PRO LESNÍ PEDAGOGY V ČR

Daniela Doudová

Lesní pedagogika je jedním z prostředků environmentální výchovy a vzdělávání široké veřejnosti, jejímž cílem je prohloubení zájmu o les a zvěř, zlepšení vztahu člověka k lesu, lesnímu hospodářství a myslivosti a podpora smysluplného zacházení s přírodou.

Mapa ČR znázorňující jednotlivé ročníky seminářů lesní pedagogiky. Zdroj: archiv ÚZEJ

Lesní pedagogiku v praxi realizuje lesní pedagog, kterým se stává úspěšný absolvent speciálního akreditovaného kurzu lesní pedagogiky, pořádaného Střední lesnickou školou v Hranicích na Moravě. Jedná se převážně o středoškolsky nebo vysokoškolsky vzdělané lesníky, pracující pro různé lesnické organizace v rámci celé ČR. Smyslem práce lesního pedagoga je nenásilnou formou různě zaměřených her a činností s vazbou na les a s ním související témata vzdělávat zvolenou skupinu osob, zejména děti a mládež, tzn. umožnit jim poznat prostředí lesa všemi smysly, pomoci jim objevovat a zkoumat, tvořit a zažít v lese dobrodružství a také seznámit je s posláním lesníka a myslivce.

Ke zvýšení informovanosti a odborné připravenosti lesních pedagogů pro uvedenou činnost slouží pracovní-vzdělávací semináře, které pod záštitou Ministerstva zemědělství pořádá Ústav zemědělské eko-

nomiky a informací. Semináře jsou součástí vzdělávací a informační aktivity ke koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007–2013 v resortu zemědělství, později akčního plánu k jednotnému postupu pro realizaci lesní pedagogiky u lesnických subjektů v ČR na období 2014–2016 a 2016–2018. Dvoudenní semináře se konají, počínaje podzimem 2008, vždy 2x ročně – na jaře a na podzim, letos tedy proběhl již v pořadí 20. seminář. Semináře se konají na mnoha různých místech, viz mapa ČR znázorňující jednotlivé ročníky.

Podoba seminářů se zformovala do spojení praktické části – workshopů, a části teoretické – přednášek. Praktická část se sestává ze čtyř různě zaměřených dílen, vedených odbornými lektory, do kterých jsou účastníci rovnoměrně rozděleni a kterými postupně během prvního dne procházejí. Tato část je náročnější na jejich aktivní

zapojení a vzájemnou spolupráci a často se odehrává v okolním terénu v lese. Druhý den je obvykle věnován odborným přednáškám a aktualitám ze světa lesní pedagogiky, a to jak u nás, tak i v evropském měřítku, např. v podobě reportáží z Týdne lesů, mezinárodních kongresů apod.

Mezi zajímavá a oblíbená témata workshopů vždy patří tvůrčí dílny, jako např. práce s přírodninami, výroba šperků, vyřezávání z borové kůry, malování zemí aj. Zábavu přináší nácvičky her různého charakteru, vhodných pro děti odlišného věku (strategické a naučné hry, simulační hry, seznamovací a rozehrávací hry – tzv. „ledolamky“). Značný zájem je také o komunikační techniky, komunikaci s novináři a médií, řešení konfliktních situací, o způsoby, jak úspěšně prezentovat, rétorická cvičení a obecně o psychologické aspekty práce s různými skupinami dětí včetně hendikepovaných. Neméně přínosné jsou i dílny a přednášky zaměřené přímo na odborná témata z lesnictví a myslivosti, jako jsou zajímavosti z říše zvířat, zvuky zvěře, canisterapie, entomologie, dendrologie, badatelství apod. a aktivity jako brainstormingy na aktuální témata.

Poněkud netradiční charakter měly 18. a 19. seminář. Osmnáctý seminář se konal v červnu 2017 a zvláštní byl zejména tím, že byl pojat jako test na 12. Evropský kongres lesní pedagogiky, který byl v říjnu loňského roku pořádán v České republice. Na semináři kromě čtyř workshopů a přednášky proběhl také večerní trojprogram Noční les, kdy paralelně běžely ukázky tří programů lesní pedagogiky, které se dají realizovat za tmy. Další zvláštností byla společná práce účastníků na rozvoji programů lesní pedagogiky pomocí konceptu World Café. Tyto programy se poté objevily právě na kongresu a jeho

organizátoři si ze semináře díky zúčastněným lesním pedagogům odnesli mnoho podnětů k efektivnější organizaci těchto programů. Devatenáctý seminář konaný v listopadu 2017 byl netradičním svým formátem. Jeho tématem byl „Lesní pedagog jako herec“ a byl celý zaměřen na rétorické dovednosti lesních pedagogů, tedy zejména na správnou výslovnost a rychlost mluvy, což významně ovlivňuje porozumění posluchačů.

Poslední, dvacátý seminář, který se konal od 2. do 3. května 2018, se opět vrátil do běžného schématu a zaměřil se na téma práce s žáky osmých a devátých tříd základních škol. Lesní pedagogové měli možnost si v rámci workshopů vyzkoušet aktivity vhodné pro tuto věkovou skupinu. Jednalo se o program „Lesní skládka“, který propojil lesnictví s matematikou. Dále o aktivitu „Národní inventarizace lesů“, v rámci které žáci založí inventarizační plochu a provedou základní průzkum. Třetím workshopem bylo „Lesní divadlo“, pomocí kterého může lesní pedagog hravou formou přiblížit žákům široké spektrum informací. V tomto workshopu si lesní pedagogové vyzkoušeli přípravu scénáře na zadaná témata – například „návštěvníci lesa“, jehož cílem bylo představit zakázané činnosti v lese z pohledu rekreačního vyžití. Poslední workshop byl zaměřen na zážitkovou pedagogiku a její využití v praxi lesního pedagoga. Teoretickou část semináře tvořila více než dvouhodinová přednáška charakterizující žáky osmých a devátých tříd základních škol od Mgr. Tomáše Valenty, Ph.D., z Univerzity Palackého v Olomouci. Lektor sklídl dlouhý potlesk a na žádost mnoha účastníků bude pozván na některý z dalších seminářů, aby teorii převedl do praxe a ukázal lesním pedagogům alespoň některé z mnoha aktivit, o kterých se v přednášce zmiňoval.

Následující seminář čeká lesní pedagog v první polovině listopadu 2018 a o jeho konání se dozví prostřednictvím stránek www.lesnipedagogika.cz.

V rámci seminářů jsou účastníkům pravidelně poskytovány propagační a studijní materiály ve formě jednotlivých prezentací nebo materiálů k dalšímu studiu. Prezentace jsou rovněž zveřejňovány na webových stránkách www.lesnipedagogika.cz z důvodu jejich dostupnosti dalším pedagogům, kteří neměli možnost se seminářů zúčastnit.

O semináře je trvale velký zájem, o kterém svědčí pravidelně vysoká účast. Cel-

Workshop Naboso s Ing. Igorem Slukou. Účastníci se bosí jen za pomoci nohou učili vázat uzly, přebírat kameny, malovat. Následovala vycházka naboso do lesa a celá vycházka se tak stala silnějším prožitkem. Foto: Karolína Lívová

Workshop Naboso s Ing. Igorem Slukou. Na odvážné čekalo večer překvapení v podobě chůze po žhavém uhlí, kterou vyzkoušela většina přítomných lesních pedagogů. Foto: Karolína Lívová

Workshop s názvem Výrobky z přírodnin pod vedením lektorky Ing. Stanislavy Šejblové. Během workshopu si účastníci měli možnost vyzkoušet spoustu technik práce s přírodninami. Závěrem každý účastník workshopu pomocí přírodnin ozdobil papírový kelímeček. Foto: Karolína Lívová

kově bylo proškoleno 1 403 pedagogů (tj. průměrně 70 osob na seminář). Semináře poskytují kromě odborných informací také mnoho inspirace pro další práci lesních pedagogů a možnost neformálních setkání a diskusí s kolegy z různých oblastí a organizací v rámci celé ČR.

Autorky:
Ing. Daniela Doudová
Ústav zemědělské ekonomiky a informací
Ing. Eliška Trnková
Ústav pro hospodářskou úpravu lesa
Brandýs nad Labem
E-mail: doudova.daniela@uzei.cz

TIPY NA AKTIVITY PRO LESNÍ PEDAGOGY

Červnová vycházka do lesa

Les je právě v době, kdy v něm můžeme nalézt květiny a zvěř v takových stádiích, které se nám během roku už nenaskytou. To může být inspirací pro lesní pedagogy, kteří své svěřence mohou vzít do přírody a tyto přírodní krásy jim ukázat a něco o nich říct a poté si v lese zahrát hru.

POZNEJ SVŮJ STROM

Pomůcky: šátky na oči

Skupinu rozdělíme do dvojic. Jednomu z dvojice zavážeme oči a druhý jej dovede k nějakému stromu. Ten, který má zavázané oči, si strom pořádně osahá, aby se pokusil o konkrétním stromu zjistit co nejvíc informací, jakou má kůru, tloušťku, kde má větve, jestli má kořenové náběhy apod. Následně je odveden od stromu dále, zatímco se, sundá si šátek a pokusí se najít strom, ke kterému byl předtím doveden.

Aktivita „Poznej svůj strom“. Foto: Karolína Lívová

KRTEK

Pomůcky: šátky na oči, lano, kolíčky, různé předměty

S dětmi si povyprávíme o krtkovi. Během vyprávění by mělo zaznít, že dobře nevidí. Proto dětem zavážeme oči. Dále můžeme pro zvýšení prožitku děti zout z bot a ponožek.

Mezi stromy máme napnuté lano, na které pomocí kolíčků přichytíme předměty. Po jednom pouštíme děti k lanu, ty na něm hledají předměty, snaží se zapamatovat, co na laně potkaly, a dále mají za úkol najít něco k snědku.

Aktivita „Krtek“. Foto: Karolína Lívová.

MRAVENCÍ

Mravenčí pozdrav

Řekneme si s dětmi základní informace o mravencích a mezi nimi i tu, že vždy, když se mravenci potkají, navážou kontakt tykadly. My si s dětmi vymyslíme taky nějaký pozdrav. Poté je necháme běhat křížem krážem a při každém setkání se pozdraví „mravencím pozdravem“. Může to být například poklepání na rameno, dotek nohama, plácnutí dlaní, ale můžeme také zvolit pozdravy bez tělesného kontaktu, jako poklonu či pukrle.

Mravenčí pošta

Pomůcky: 5 předmětů, například šiška, parůžek, list, větvička, kámen

Pokračujeme v komunikaci mezi mravenci pomocí tykadla. My si děti rozdělíme na skupiny, tak aby ve skupině bylo minimálně pět dětí. Skupiny postavíme do řady, všichni stojí zády ke startu, prvního otočíme a ukážeme mu jeden z předmětů, ten poklepe na rameno druhému, který se otočí, a první mu pomocí pantomimy či domluvených signálů předá informaci o tom, jaký

předmět mu byl na začátku ukázán. Poslední pak doběhne na start a sdělí lesnímu pedagogovi, o jaký předmět by se mělo jednat, poté zůstává v řadě jako první a celá hra se opakuje s dalším předmětem.

LESNÍ ŠKŮDCI

Pomůcky: kartičky s obrázky abiotických i biotických činitelů, kteří škodí lesům

Děti budou hrát stromy. Jedno dítě bude mít kartičky, které jednotlivým stromům rozdává. Některé děti zůstanou bez kartičky, ty budou hrát zdravé nenapadené stromy. Lesník pak pomůže dětem určit, o jaké škůdce se jedná, kde na stromu by se mohli vyskytovat, jak škodí stromu a co mu hrozí po dlouhodobém napadení. Cílem hry je dětem přiblížit potíže se škůdci.